

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 78-88

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 78-88

Mehmet Behzat TURAN¹

¹ Erciyes Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
E-mail: behzatturan@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi : 12.10.2018

Kabul Tarihi: 24.10.2018

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin vicdani zeka düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmaya Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 1360 öğrenciden rastgele yöntemle seçilmiş 803 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Aktı ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen Vicdani Zeka Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 20.0 paket programı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler, envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların karşılaştırılması için cinsiyet, spor yapma durumu ve yaptığı spor branşına göre bağımsız t test istatistiği kullanılırken, yaş, sınıf, öğrenim görülen bölüm ve genel ağırlıklı not ortalamasına göre karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi test istatistiği kullanılmıştır. Sonuç olarak; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin vicdani zeka düzeyleri cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf, yaptıkları spor değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Böylece beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerin vicdani zeka düzeyleri yükseltirirse toplumsal yaşamın her alanında karşılaştığı problemleri, vicdani zeka kavramını kullanarak ve problem çözme becerisi sayesinde adil, vicdani boyutta, en kısa sürede ve en etkili, verimli şekilde aşabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, spor, vicdani zeka

An Examination of Conscientious Intelligence Level among The Students of The School of Physical Education and Sports Based on Certain Variables

Abstract

This study aims to examine conscientious intelligence level among the students of the School of Physical Education and Sports based on certain variables. Out of 1360 students from the School of Physical Education and Sports in Erciyes University, randomly selected 803 students voluntarily participated in the study. As data collection tools, the Conscientious Intelligence Scale developed by Aktı et al. (2017) and personal information form created by the researcher were used in the study. In the study, the data was statistically analyzed using SPSS 20.0 package program. The personal information about and inventory total scores of the candidates and factor points were presented by finding frequency (f) and percentage (%) values. Independent Sample T Test was used to compare the points obtained from the scales based on the participants' gender, physical exercise level and sports branch while One-way ANOVA test was performed in the comparison according to department and grade. Consequently, statistically significant differences are found based on gender, age, department, grade, sports branch variables in the analysis of conscientious intelligence level among the students of the School of Physical Education and Sports. Hence, it is considered that if conscientious intelligence level of the students in the School of Physical Education and Sports is raised, they can overcome the problems they encounter in every part of social life justly and with conscience, in the shortest time and in an effective and efficient way, using conscientious intelligence approach and problem solving skill.

Keyword: Student, sport, conscientious intelligence

GİRİŞ

Dilimize pelesenk olmuş “Vicdan azabı çekmek”, “Vicdanı sızlamak”, “Vicdanının sesine kulak ver!”, “Vicdan muhasebesi”, “Senin hiç vicdanın yok mu?” gibi ifadeler sıklıkla kullanılmaktadır. Arapça “ve-ce-de” fiili duygusal, duygusal, içgüdüsel ve bilişsel psikolojik durumu anlatan bir fiil olup insanın iç dünyasında cereyan eden, nefsin içsel gücünü ve yetisini anlatmak için kullanılmaktadır. Türkçeye geçerken anlam daralmasına uğrayan kelime dilimizde; kişinin tutum ve davranışlarda ahlâkiliğe ait duygusal ve içgüdüsel durumları ile niyet ve davranışları hakkında yargıda bulunmayı, doğru yapma yükümlülüğünü ifade etmektedir (Kasapoğlu, 2003). Şemseddin Sâmî Kâmûs-i Türkî’inde “vicdan” kavramının “bulma, bir şeyi bir halde görme; kalp ile hissetme, duygu; vecd ve hal, istiğrak; insanın kalbinde olan iyilik etmekten zevk ve kötülük etmekten azap çeken ve iyiyi kötüden ayıran gizli bir his” anlamlarını kaydetmektedir (Şemseddin, 2004).

El-Cevherî’ye göre; “ve-ce-de” fiilinin masterlarından biri olan vicdan kelimesi; kayıp olan bir şeyi bulmak, güç ve kudret sahibi olmak, öfke ve kızgınlık, elde etmek, sahip olmak, coşkunculuk, iç âlem, duyarlılık ve his gibi anlamlara gelmektedir(el-Cevherî vd., 1990). Akseki’ye (1996) göre vicdan; insanlara Allah tarafından bahşedilmiş hayır ve şerri ayırmakta kullandığımız, insanı doğru yola yönelten manevi bir kuvvet, ilâhî bir kabiliyettir. Edimlerimizle ya vicdanen zevk duyarız ya da nefret eder ve azap hissederiz (Bilgiz, 2007). Vicdan; bilinç, hoşgörü, ve tüm sevgi duygularının kaynağı olup bireyin gelişmesi, iyiyi, doğruyu, güzeli ve gerçeği bulmada öncüsüdür. Bu öncü; insanın içinde tatlı tatlı duyumsadığı ilâhî fısıldayış ile gerektiğinde kendi kendini suçlar, kendi kendisiyle savaşır, sonra da kendisini şahit gösterip, ele verir (Benazus, 2012).

Genel anlamı ile vicdan, bireyin bilinçli eylemlerinin ahlâki yargılama yetisi ile ahlâki açıdan neyin doğru neyin yanlış olduğunun direkt olarak kavranmasını sağlayan ve her bireyde var olduğu düşünülen “ahlâki bilinç, iç bilinç” düzeyidir (İmamoğlu, 2010). Vicdan; kainatın uyumuna denk gelecek şekilde ruh ile bağlantılı, ilâhî doğruyu savunmakla ilgili, insanın nefesine (benliğine) gerekli olan hissi uyandırmayı görev edinmiş, gelişebilen veya körleşebilen bir yapıdır. Vicdan; insanın kalbine doğan bir his, iyilik yapılmasından yana olan, kötülük yapılmasından ise huzursuz olan, sürekli yargıda bulunacak yapıya sahip duygudur. Vicdan; ruh ile nefis, dış dünya ile iç dünya, madde ile mana arasında ilâhî bir köprüdür (Tokmakoğlu, 2012).

Vicdan; kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya sevk eden, kişinin kendi ahlâk değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç, bulunç anlamlarında kullanılır (Saltuklu, 2016). Vicdan; egoya karşı onu dengede tutan bir iç değer olması sebebiyle, ego karşısındaki içeriğidir. Kişiyi kendinden yalıtarak yabancılaştıracak olan ego ile desteklenen her eylem, fikir ve tutum vicdanı karşısında bulmaktadır. Egonun yalıtarak yabancılaştırma edimlerine karşılık vicdan, kişinin yeniden kendisini bulmasını (ve-ce-de) sağlamaktadır. Vicdanın tanımlarındaki “iyi ile kötüyü birbirinden ayırmak, iyiye doğru yönelmek, bireyin edimleri ile ilgili yargıda bulunmak” ifadeleri, vicdana biçilen işlevsel rol ve öz denetim sağlaması yönüyle ortaktır (Koç, 2015). Zekâ “1. Olayları bağımsız olarak düşünebilme, yeni durumlara başarıyla uyabilme, eylem ve tutumları belli bir düşünce ya da erek çevresinde toplayabilme yeteneği. 2. Algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, usavurma, soyutlama, genelleme gibi ruhsal işlevlerin tümüne verilen ad. 3. İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset” (Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük) olarak ifade edilmektedir. Genel anlamıyla zekâ; algılama, bellek, düşünme, muhakeme etme ve öğrenme yetilerinin tümünden oluşur. Zekâ zihnin öğrenme, öğrenilenlerden yararlanabilme, yeni koşullara uyum gösterebilme, yeni çözümler bulabilme yeteneği, kişinin bir amaç için harekete geçebilme, mantıklı düşünebilme ve çevresine uyum sağlayabilme yetisidir (Mayor vd., 2004). Gottfredson (1994) çalışmasında 52 akademisyenin imzalayıp kabul ettiği tanıma göre; “Zekâ, birçok kabiliyetle birlikte, akıl yürütme, plan yapma, sorun çözme, soyut düşünme, karışık fikirleri kavrama, çabuk öğrenme ve tecrübelerden ders almayı içeren genel zihinsel yeteneklerdir. Zekâ, sadece kitaptan öğrenme, dar akademik kabiliyetler elde etme, test çözme başarısı değildir. Zekâ, çevreyi anlamadaki daha geniş kapsamlı ve derin yetenekleri yansıtmaktadır”(Gottfredson, 1994). Hayat boyu öğrenmenin anahtarı olan

zekâ, herhangi bir çevreyi seçme, şekillendirme ve herhangi bir çevreye uyum için gerekli yetenekler bütünüdür. Hayat boyu zekâ manevi bütünlük ve maddi uygunlukla meydana gelir. Ortalama bir zekâyâ sahip birey; kelime ve kavrama bakımından zengin hafızaya sahiplik, kolay öğrenebilme kabiliyeti, bildiklerini yeni problemlerin çözümünde kullanma, mantıklı akıl yürütme, sosyal ve kültürel çevreye uyum için kararlar alma özelliklerine sahip demektir (Akgündüz, 2001). Günümüze değin birçok tanımı ve testi geliştirilen zekâ ile ilgili ilk çalışmalar Alfred Binet ve arkadaşları tarafından 1911 yılında başarısız olma riski taşıyan ilkökul öğrencilerini belirlemek için geliştirildi. Bu test insan zekâsının ölçülebileceğini savunmaktaydı. Alfred Binet zekâyı; kavrama, hüküm verme, akıl yürütme olarak tanımlamaktaydı (Yaylamaz, 2016). Charles Spearman 1927 yılında zekâyı genel ve özel yetenekten oluşan çift faktör kuramı ile açıklarken, Luis Thurstone 1938 yılında 9 ayrı yeti ile ifade etmiştir. Donald Olding Hebb 1942 yılında zekâyı; akışkan (biyolojik kapasite) ve kristalize (yetenekler) ile ifade etmiştir. 1963 yılında Jean Piaget ise, zekânın gelişimi ve işleyişini biyolojik modellemeyle açıklamıştır. 1964 yılında Joy Paul Guilford zekâyı 5 faktör (bilmek, hafıza, alternatif üretme, rasyonel üretim ve değerlendirme) ile açıklamıştır. 1985 yılında Robert Jeffrey Stenberg ise üçlü zekâ kuramını ortaya atmıştır (Avunduk, 2016). Howard Gardner Zihnin Çerçevesi adlı kitabında zekâyı; değişen dünyada yaşamak ve değişimlere ayak uydurmak amacı ile her bireyin kendine has yetenekleri ve becerileri olarak ifade etmiştir. Onun çoklu zekâ kuramını ortaya atarak geliştirdiği kuramı 8 zekâ alanından oluşmaktadır. Bunları; 1. Sözel-Dilsel Zekâ, 2. Mantıksal-Matematiksel Zekâ, 3. Bedensel-Kinestetik Zekâ, 4. Müziksel-Ritmik Zekâ, 5. Görsel-Uzamsal Zekâ, 6. Sosyal-Kişilerarası Zekâ, 7. İçsel-Kişisel Zekâ, 8. Varoluşçu-Doğa Zekâsı olarak ifade etmektedir (Gardner, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin mevcut vicdani zeka düzeylerinin tespit edilerek literatüre katkı sağlamak ve öneriler getirmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model çok sayıda oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 yılında Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerden, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemiyle seçilmiş ve yaşları 18-29 arasında değişen 467'si erkek ve 336'sı kadın olmak üzere toplam 803 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Vicdani Zeka Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aktif olarak spor yapma durumu, yaptığı spor gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zeka Düzeylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Erkek	467	58,2
	Kadın	336	41,8
Yaş	18-21 yaş	322	40,1
	22-25 yaş	405	50,4
	26-29 yaş	76	9,5
Bölüm	Beden Eğitimi Öğretmenliği	166	20,7
	Antrenörlük Eğitimi	235	29,3
	Spor Yöneticiliği	207	25,8
	Rekreasyon Eğitimi	195	24,3
Sınıf	1 sınıf	195	24,3
	2 sınıf	226	28,1
	3 sınıf	180	22,4
	4 sınıf	202	25,2
Aktif Olarak Spor Yapma Durumu	Evet	441	54,9
	Hayır	362	45,1
Yaptığı Spor	Bireysel Spor	332	41,3
	Takım Sporu	471	58,7

Tablo 1’ de katılımcılar cinsiyetlerine göre incelendiğinde %58.2 ‘sinin erkek, %41.8’ inin kadın olduğu görülmektedir. Katılımcılar yaş gruplarına göre incelendiğinde; %40.1’ inin 18-21 yaş, %50.4’ ünün 22-25 yaş ve %9.5’ inin 26-29 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar bölümlerine göre incelendiğinde %20.7’ sinin beden eğitimi öğretmenliği, %29.3’ ünün antrenörlük eğitimi, %25.8’ inin spor yöneticiliği ve %24.3’ ünün rekreasyon eğitimi bölümü olduğu görülmektedir. Katılımcılar sınıflarına göre incelendiğinde %24.3’ ünün 1.sınıf, %28.1’ inin 2.sınıf, %22.4’ ünün 3.sınıf ve %25.2’ sinin 4.sınıf olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar aktif spor yapma durumuna göre incelendiğinde; %54.9’unun aktif spor yaptığı ve %45.1’ inin aktif spor yapmadığı görülmektedir. Katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde %41.3’ ünün bireysel spor yaptığı ve %58.7’ sinin takım sporu yaptığı görülmektedir. Katılımcılar genel ağırlıklı not ortalamalarına göre incelendiğinde; %6.5 ‘inin 1.25-1.99, %64.9’ unun 2.00-2.99 ve %28.6’ sının 3.00-4.00 genel ağırlıklı not ortalaması olduğu tespit edilmiştir.

Vicdani Zeka Ölçeği

Akti ve ark. (2017). tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Vicdani Zeka Ölçeği 5’li likert tipinde 32 maddeden oluşmaktadır. Vicdani Zeka Ölçeği 446 örneklem grubu üzerinden geliştirilmiş ve 1546 örneklem üzerinden de güvenilirlik ve geçerlilik analizi yapılmıştır. Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile 7 faktörlü bir yapı ile toplam varyansın %58,514’ü açıklanmaktadır. Faktörlere ait isimlerin sırasıyla; 1. Etik Değerler, 2. Ahlâki Duyarlılık, 3. Yaratıcıya Karşı Sorumluluk, 4. Merhamet, 5. Bilinçli Farkındalık, 6. Toplumsal Duyarlılık ve 7. Bilgelik olarak adlandırılması uygun görülmüştür. Yapılan istatistiksel analizler sonucu faktör yük değerlerinin yüksek olması ile (0,45-0,86) ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 32 iken en yüksek puan 160’tır. Ölçekte 1, 2, 3, 4 ve 5. sorular tersten kodlanmıştır.

Verilerin Analizi

Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanlarının dağılımlarını belirlemek için Kolmogrov Smirnov ve Çarpıklık Basıklık değerleri incelenmiştir. Elde Edilen sonuçlar verilerin dağılımı +/-1 aralığında tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2007) bu değerlerin +/-1 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlanmaktadır.

Bu sonuçlara göre elde edilen verilerin karşılaştırılması için parametrik test istatistikleri kullanılmıştır. (Ölçeklerden elde edilen puanlarının karşılaştırılması için cinsiyet, aktif spor yapma durumu ve yapılan spor türü değişkenlerine göre bağımsız t test istatistiği kullanılırken, yaş, öğrenim görülen bölüm, sınıf ve genel ağırlıklı not ortalaması değişkenlerine göre karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi test istatistiği kullanılmıştır Tek yönlü varyans analizi istatistiği sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen alt boyutlarda

ikili karşılaştırma için homojen dağılım gösteren ve grup sayılarının eşit olmadığı ikili karşılaştırmalarda kullanılan LSD test istatistiği kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Ölçeğinden Elde Edilen Puanlarının Betimsel İstatistiği

Vicdani Zeka	n	Minimum	Maximum	X	ss
Etik Değerler	803	5,00	25,00	16,47	5,11
Ahlaki Değerler	803	5,00	25,00	20,39	4,42
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	803	4,00	20,00	15,97	3,49
Merhamet	803	5,00	25,00	20,78	4,50
Bilinçli Farkındalık	803	5,00	25,00	20,23	4,09
Toplumsal Duyarlılık	803	4,00	20,00	16,25	3,48
Bilgelik	803	4,00	20,00	16,33	3,30
Vicdani Zeka	803	48,00	160,00	126,42	20,57

Tablo 2'de görüldüğü gibi; katılımcıların etik değerler puanına ait ortalamaları 16.47, ahlaki değerler puanına ait ortalamaları %20.9, yaratıcıya karşı sorumluluk toplam puanına ait ortalamaları 15.97, merhamet toplam puanına ait ortalamaları 20.78, bilinçli farkındalık puanına ait ortalamaları 20.23, toplumsal duyarlılık puanına ait ortalamaları 16.25, bilgelik puanına ait ortalamaları 16.33 ve vicdani zeka toplam puanına ait ortalamaları 126.42 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ	Cinsiyet	n	X	ss	t	p	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Erkek	467	16,28	5,09	-1,242	,215	0,09
	Kadın	336	16,73	5,13			
Ahlaki Değerler	Erkek	467	19,93	4,56	-3,560	,000	0,25
	Kadın	336	21,04	4,14			
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Erkek	467	15,61	3,61	-3,482	,001	0,25
	Kadın	336	16,47	3,24			
Merhamet	Erkek	467	20,21	4,55	-4,246	,000	0,30
	Kadın	336	21,57	4,31			
Bilinçli Farkındalık	Erkek	467	19,88	4,17	-2,849	,004	0,20
	Kadın	336	20,71	3,93			
Toplumsal Duyarlılık	Erkek	467	15,79	3,56	-4,441	,000	0,31
	Kadın	336	16,88	3,26			
Bilgelik	Erkek	467	16,02	3,36	-3,210	,001	0,23
	Kadın	336	16,77	3,16			
Vicdani Zekâ	Erkek	467	123,72	20,72	-4,439	,000	0,31
	Kadın	336	130,18	19,79			

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetlerine göre etik değerler skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Katılımcıların cinsiyetlerine göre ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik ve vicdani zekâ skorlarında cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p < 0.05$). Cinsiyete göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d < 0.50$).

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	96,688	2	48,344	1,856	,157	-	0,27
	Gruplar İçi	20839,253	800	26,049				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	60,630	2	30,315	1,554	,212	-	0,22
	Gruplar İçi	15609,228	800	19,512				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	35,306	2	17,653	1,455	,234	-	0,20
	Gruplar İçi	9706,916	800	12,134				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	102,756	2	51,378	2,551	,079	-	0,25
	Gruplar İçi	16111,229	800	20,139				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	27,953	2	13,976	,837	,433	-	0,27
	Gruplar İçi	13361,885	800	16,702				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	64,859	2	32,430	2,696	,068	-	0,17
	Gruplar İçi	9623,327	800	12,029				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	80,297	2	40,148	3,717	,025	18-21 26-29	0,28
	Gruplar İçi	8641,250	800	10,802				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	1049,819	2	524,910	1,241	,290	-	0,12
	Gruplar İçi	338359,750	800	422,950				
	Toplam	339409,569	802					

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık ve vicdani zekâ skorlarında yaş değişkenine göre gruplar arası ve gruplar içinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcılar bilgelik skorları arasında ise 18-21 yaş ve 26-29 yaş skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Yaşlara göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	1055,143	3	351,714	14,135	,000	a/b-c b-c c-d	0,25
	Gruplar İçi	19880,798	799	24,882				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	746,152	3	248,717	13,316	,000	a/b-c-d b/c c/d	0,28
	Gruplar İçi	14923,706	799	18,678				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	238,780	3	79,593	6,692	,000	a/d b/c c/b-d	0,11
	Gruplar İçi	9503,442	799	11,894				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	862,239	3	287,413	14,959	,000	a/c-d b/c d/c	0,39
	Gruplar İçi	15351,746	799	19,214				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	304,397	3	101,466	6,196	,000	a/d b/c c/d	0,40
	Gruplar İçi	13085,441	799	16,377				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	327,224	3	109,075	9,310	,000	a-d b/c c/d	0,38
	Gruplar İçi	9360,963	799	11,716				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	326,189	3	108,730	10,348	,000	a/d b/c-d d/c	0,28
	Gruplar İçi	8395,358	799	10,507				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	22971,689	3	7657,230	19,334	,000	a/b-c-d b/c-d d/a-c	0,12
	Gruplar İçi	316437,880	799	396,042				
	Toplam	339409,569	802					

Beden Eğitimi öğretmenliği: a, Antrenörlük Eğitimi: b, Spor Yöneticiliği: c, Rekreasyon Eğitimi: d

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim gördükleri bölümlere göre etik değer skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği bölümü ile antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği bölümü skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri arasında, katılımcıların ahlaki değerler skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük eğitimi bölümleri ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde ise antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, yaratıcıya karşı sorumluluk skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, merhamet skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, toplamda ise rekreasyon eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, bilinçli farkındalık skorlarında ise gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, toplumsal duyarlılık skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, bilgelik skorlarında ise beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri arasında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi skorlarında, toplamda ise rekreasyon eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, vicdani zekâ skorlarında gruplar arasında ise beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği ve rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri arasında ve toplamda ise rekreasyon eğitimi ile beden eğitimi öğretmenliği, spor yöneticiliği bölümleri skorlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Öğrenim görülen bölüme göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d < 0.50$).

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	1124,550	3	374,850	15,118	,000**	1/3-4	0,68
	Gruplar İçi	19811,390	799	24,795				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	88,016	3	29,339	1,504	,212	-	0,55
	Gruplar İçi	15581,842	799	19,502				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	47,222	3	15,741	1,297	,274	-	0,38
	Gruplar İçi	9694,999	799	12,134				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	307,272	3	102,424	5,145	,002**	2-3	0,64
	Gruplar İçi	15906,713	799	19,908				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	186,850	3	62,283	3,769	,011*	2-4	0,66
	Gruplar İçi	13202,989	799	16,524				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	222,201	3	74,067	6,252	,000**	1-2	0,50
	Gruplar İçi	9465,985	799	11,847				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	92,945	3	30,982	2,869	,036	1-2	0,38
	Gruplar İçi	8628,601	799	10,799				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	9470,816	3	3156,939	7,645	,000**	1-4	0,16
	Gruplar İçi	329938,753	799	412,940				
	Toplam	339409,569	802					

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet toplam skorlarında, bilinçli farkındalık gruplar içi ve toplam skorlarında, toplumsal

duyarlılık toplam skorlarında bilgelik toplam skorlarında ve vicdani zekâ toplam skorlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre etik değerler skorlarında gruplar arası skorlarında 1.sınıf ile 3.sınıf, 4.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3. ve 4.sınıf skorlarında, toplam skorlarında ise 3.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, merhamet skorlarında gruplar arasında 2.sınıf ile 3.ve 4.sınıf skorlarında, gruplar içi skorlarında 3.sınıf ve 2.sınıf skorlarında, bilinçli farkındalık skorlarında gruplar arasında 2.sınıf ve 4.sınıf skorlarında, toplumsal duyarlılık skorlarında 1.sınıf ve 2.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3. ve 4.sınıf skorlarında, bilgelik skorlarında gruplar arasında 1.sınıf ile 2.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, vicdani zekâ skorlarında gruplar arasında 1.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3.sınıf,4.sınıf skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$).Öğrenim görülen sınıf düzeyine göre vicdani zekâ alt boyutlarından etik değerler, ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık etki değerlerinin orta düzeyde olduğu tespit edilirken; yaratıcıya karşı sorumluluk, bilgelik, vicdani zekâ etkililik değerlerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

Tablo 7. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Yaptıkları Spor Branşına Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ	Spor Türü	n	X	ss	t	p	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Bireysel	332	16,82	5,27	1,636	,102	0,12
	Takım	471	16,22	4,99			
Ahlaki Değerler	Bireysel	332	20,91	4,26	2,766	,006*	0,20
	Takım	471	20,03	4,50			
Yaratıcıya Sorumluluk	Karşı Bireysel	332	16,22	3,53	1,736	,083	0,12
	Takım	471	15,79	3,44			
Merhamet	Bireysel	332	21,33	4,11	2,933	,003*	0,21
	Takım	471	20,39	4,71			
Bilinçli Farkındalık	Bireysel	332	20,63	3,81	2,355	,019*	0,17
	Takım	471	19,94	4,25			
Toplumsal Duyarlılık	Bireysel	332	16,74	3,09	3,410	,001*	0,24
	Takım	471	15,90	3,69			
Bilgelik	Bireysel	332	16,74	3,08	3,001	,003*	0,21
	Takım	471	16,04	3,42			
Vicdani Zekâ	Bireysel	332	129,40	19,37	3,471	,001*	0,25
	Takım	471	124,32	21,15			

Tablo 7 incelendiğinde; katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde etik değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik ve vicdani zekâ skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğrenim görülen bölüme göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sunulan bu çalışmada katılımcıların cinsiyet değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; etik değerler alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilemezken, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı olan farklılıklar incelendiğinde kadın öğrencilerin puanları erkek öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çeşitli araştırmacılar tarafından desteklenmektedir. Literatür incelendiğinde cinsiyetlere göre zekâ puanlarının da anlamlı farklılığın olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Ergin (2000) ve Börekçi (2002) yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyetlere göre zekâ puanlarının anlamlı olduğu ve erkeklerin zekâ puanlarının kadınlardan yüksek olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın olmadığı çalışmalarda literatürde bulunmaktadır. Çoban, Karademir, Açak ve Devocioğlu (2010), Sonmaz (2002) Alpullu, Uslu, ve Demir (2010) Adiloğulları (2011), Gujjar, Naoreen, Aslam ve Khattak (2010) yapmış oldukları çalışmada zekânın cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık olmadığını fakat erkeklerin zekâ seviyelerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu belirtirken; Baltaş'ın (1999) ve Goleman (2000), yapmış

olduğu çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı farklılıktan ziyade gruplar arasındaki benzerliklerin olduğunu saptamışlardır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre vicdani zekâ düzeyler incelendiğinde; bilgeliğin alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanırken, etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık alt boyutlarında istatistiksel olarak herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Bilim adamlarına göre, duygusal zekâ becerilerinin % 50'si doğuştan gelse de öğrenilebilir becerilerdir. Herkes doğuştan gelen yetenekleri ne olursa olsun duygusal becerileri öğrenebilir (Roitman,1999). Bir başka deyişle, insanların duygusal zekâsı geliştirilebilir. Ancak bunun ön şartı, bireyin kendisiyle ilgili farkındalığıdır. Bu da insanların yaşları ilerledikçe, insanlar olgunlaştıkça ve kendilerini tanıdıkça mümkün olmaktadır. Karademir vd. (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, yaşa bağlı olarak öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Çoban vd. (2010), bu durumun yaşın ilerlemesiyle birlikte bireylerin olgunluk sürecine girmeleri ve olaylara daha gerçekçi yaklaşım yaşamın gereklerine daha başarılı uyum sağlamaları ile açıklanabileceğini ifade etmektedirler. Toronto, Buffalo ve New York'ta Multi Health System Inc. tarafından 3831 kişi üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, insanlar yaşlandıkça duygusal zekâları da artmaktadır. Bar-On'un geliştirdiği duygusal zekâ ölçeği kullanılarak çeşitli yaş gruplarından insanlarla yapılan çalışmada, duygusal zekâ skorunun, yaşın artmasıyla birlikte, belli oranda yükseldiği ve 50'li yaşların ortasında en üst düzeye ulaştığı sonucu elde edilmiştir. Diğer yandan, IQ'nun da, 19-20 yaşlarında en üst seviyeye çıktığı ve yaş ilerledikçe düştüğü bilinmektedir. Araştırmayı yürüten Dr. Stein'e göre, duygusal olgunluğa, geçen zaman ve yaşanan deneyimlerle ulaşılmaktadır (Stein ve Book, 2003). Mayer, Caruso, Salovey (1999) Ardahan (2012), Çoban vd.(2010) yapmış oldukları çalışmalarda yaş arttıkça zekâ düzeyinin arttığını tespit ederken; Chan (2003) Ergin, Kaynak, Pınarcık ve Arslan (2013), Tatar, Tok ve Saltukoğlu (2011) yapmış oldukları çalışmada yaş arttıkça zekâ düzeyinin artmasına yönelik bir anlamlılık tespit edememişlerdir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümleri değişkenine göre vicdani zekâ düzeyler incelendiğinde; etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Özdemir (2015), Kızıl (2012), Gürol (2008) ve Alper (2007) yapmış oldukları çalışmalarda öğrenim görülen bölüme göre zekâ düzeylerinin farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalar üniversiteye giriş sınavı sıralamasının bir birine yakın olduğu bölümlerde yapılırken; sunulan bu çalışmada bölümler arasında anlamlı farklılığın olduğu bunun sebebinin ise beden eğitimi ve spor yüksekokuluna özel yetenek sınavı ile öğrenci alınması ve alınırken üniversite giriş puanlarının yerleştirme puanlarına etkisinin az olduğu koordinasyon ve beceri sınav puanının etkisinin yüksek olmasıyla üniversite giriş puanlarının arasındaki farkın fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmazken; etik değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Özdemir (2015) ve Deniz ve Yılmaz (2004) tarafından yapılan çalışmalarda öğrencilerin sınıf düzeylerine göre zekâ düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığını tespit ederken; Kızıl (2012) yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyine göre öğrencilerin zekâ düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna varmıştır.

Katılımcıların yaptıkları spor değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; etik değerler ve yaratıcıya karşı sorumluluk alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmazken; ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Torkfar, Abbariki, Rostami ve Karamiyan (2011) tarafından 270 üniversitede okuyan sporcu öğrenciler ile üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarına göre branşlara göre zekâ düzeylerinin farklılaştığını tespit ederken; Taşkın, Taşgın, Başaran ve Taşkın (2010) yapmış oldukları çalışmalarda spor branşlarına göre zekâ düzeylerinde anlamlı farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin vicdani zekâ düzeyleri cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf, yaptıkları spor branşına değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Böylece beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri toplumsal yaşamın her anında karşılaştığı problemleri, vicdani zekâ kavramını kullanarak ve problem çözme becerisi sayesinde adil, vicdani boyutta, en kısa sürede ve en etkili, verimli şekilde aşabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

- ❖ Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine zekâ türleri ve özellikle vicdani zekâ kavramının önemini aktarabilmek için ders programlarında yer verilebilir.
- ❖ Öğrencilerin vicdan – akıl arasındaki birleşimi kaybetmemeleri yada düşürmemeleri için zaman zaman seminer, sempozyum vb. düzenlenerek ruhen gelişimin ve vicdan kavramının önemini kavranması sağlanabilir.
- ❖ Öğrenciler öğrendikleri bilimsel bilgileri manevi açıdan kendi özü ile birleştirip refah ve mutluluk açısından olumlu davranışlar gerçekleştirmesi sağlanabilir.
- ❖ Geleceğin istikbali olan öğrenciler vicdani zekâ açısından anlamlı davranışlar sergileyerek toplumun her kesiminde yok olmaya başlayan duygu ve maneviyat düzeyleri arttırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adiloğulları, İ. (2011). The teachers level of emotional intelligence some of the demographic variables for investigation. *Educational Research and Reviews*, 6(13), 786-792.
- Akgündüz, A. (2001). *Dabninin El Kitabı*. Genç Beyin Yayınları, İstanbul, 13.
- Aktı, Ü., Giderler C, Duran C, Behdioğlu S, ve Boz D. (2017). Vicdani zekâ ölççeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 329-349.
- Alper, D. (2007). *Psikolojik danışmanlar ve sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri-iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Alpullu, A., Uslu, A. ve Demir, G. (2010). Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal zekâ farkındalıklarının incelenmesi. *11th International Sports Sciences Congress*, Antalya 10 to 12 October 2010.
- Ardahan, F. (2012). Doğa yürüyüşü yapanların yaşam doyum düzeyleri ile duygusal zekâ ve yaşam doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2 (1), 11-19.
- Avunduk, Y. (2016). *Duygusal zekânın iş performansı üzerindeki etkisi: tıp doktorları ile toplu ulaşım şoförleri üzerinde karşılaştırmalı alan uygulaması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Baltaş, A. (1999). *Duygusal zekâ yeterlilikleri*. Erişim tarihi: 12.08.2018, <http://duygusalzekâ.com/>.
- Benazus, H. (2012). *En Güçlü Tanık Vicdan*, Bizim Kitaplar, İstanbul, 24-26.
- Bilgiz M (2007): *Kur'an Açısından Vicdan ve Değeri*, Beyan Yayınları, İstanbul, 14.
- Börekeçi, A. G. (2002). *Çalışma ortamlarında duygusal zekâ uygulamadan bir örnek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (7.Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 40.
- Chan, D.W. (2003). Dimensions of emotional intelligence and their relationships with social coping among gifted adolescents in Hong Kong. *Journal of Youth And Adolescence*, 32(6), 409-418.
- Çoban, B., Karademir, T., Açıık, M. ve Devcioğlu, S. (2010). The emotional intelligence of students who are sitting a special-ability examination. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1123-1134.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ergin, B., Kaynak, K.B., Pınarcık, Ö. ve Arslan, E. (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 75-83.
- Ergin, F. E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gardner, H. (2010). *Zihin Çerçevesi-Çoklu Zekâ Kuramı*, (çev. Ebru Kılıç), Alfa Yayınları, İstanbul. 103.
- Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zekâ*. 2. Basım. Varlık Yayınları, İstanbul.
- Gottfredson, L.S. (1994). Mainstream Science on Intelligence: An Editorial with 52 Signatories, History, and Bibliography. *Wall Street Journal*, December 13.
- Gujjar, A.A., Naoreen B, Aslam S. ve Khattak Z.I (2010). Comparison of the emotional intelligence of the university students of the punjab province. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, 2, 847-853.

- Gürol, Ö. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İmamoğlu, A. (2010). Vicdan kavramının psiko-sosyal tahlili. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5,(1) 131.
- Karademir, T., Döşylmaz, E., Çoban, B. ve Kafkas, M. E. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zekâ. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2), 653-674.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları. Ankara, 207.
- Kasapoğlu, A. (2003). Kur'an'a göre vicdanın kaynağı ve işlevleri. *Akademik Araştırma Dergisi*, 18, 131-132.
- Kızıl, Ş. (2014). *Öğretmenlerin Duygusal Zekâları ile Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızıl, Z. (2012). *Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, Z.H. (2015). *Vicdanın ahlâkî ve teolojik temelleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara.
- Mayer, J.D., Caruso, D. ve Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27, 267-298.
- Mayor. J.D., Salovey P. ve Caruso D.R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 194.
- Özdemir M. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâları ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Roitman, J.D. (1999). *Emotional Intelligence: The Heart is Smarter than The Brain*. University of Colorado, USA.
- Saltuklu, Z. (2016). *Vicdan*, Fenomen Yayınları, 3. Baskı, Kayseri, 10.
- Sami, Ş. (2004). *Kâmûs-i Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1486.
- Sonmaz, S. (2002). *Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Stein, S. J. ve Book, H. E. (2003). *EQ-Duygusal Zekâ ve Başarının Sırrı*. Özgür Yayınları, İstanbul.
- Taşkın, A. K., Taşğın, Ö., Başaran, M. H. ve Taşkın, C. (2010). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12 (2), 98-103.
- Tatar, A., Tok, S. ve Saltukoğlu, G. (2011). Gözden geçirilmiş Shutte duygusal zekâ ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 21(4), 325-338.
- Tokmakoglu, G. (2012). *Benlik, Bilinç ve Vicdan*, İz Yayıncılık, İstanbul, 77-79.
- Torkfar, A., Abbariki, Z., Rostami, A. G. and Karamiyan, E. (2011). Reviewing relationship between emotional intelligence and competitive anxiety in athlete students, in individual and group fields. *World Applied Sciences Journal*, 15 (1), 92-99.
- Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük, www.tdk.gov.tr
- Yaylamaz, S. (2016). *Okuma Zekâsı (RIQ)*, Hayat Yayınları, 17. Baskı, İstanbul, 19.